

OPINION

Posudek na diplomovou práci Marie Bydžovské „Europeizace britské rozvojové politiky? Rozvojová politika Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku pohledem multi-level governance“

PhDr. Petr Jelínek

Autorka se nejprve ve své práci věnuje představení rozvojové politiky Velké Británie. Popisuje její historický vývoj od konce 20. let, včetně proměn institucionálního zajištění. Důraz ale autorka klade na vývoj od nástupu labouristické vlády v roce 1997. Detailně pak autorka popisuje zřízení nezávislého ministerstva pro rozvojovou spolupráci DFID a klíčové dokumenty (tzv. „bílé knihy“) z let 1997 a 2000. Značnou pozornost věnuje novému zákonu o mezinárodním rozvoji z roku 2002, v němž byla poprvé legislativně zakotvena eliminace chudoby jako základní cíl rozvojové spolupráce Velké Británie. Autorka také v této kapitole rozebírá vztahy Velké Británie ke státům Commonwealthu.

V následující kapitole se autorka věnuje rozvojové politice ES. Popisuje vývoj od asociace převážně afrických zemí a území na základě Římských smluv, přes uzavření smluv z Yaoundé a Lomé až po aktuální dohodu z Cotonou. Autorka zmiňuje také zakotvení rozvojové spolupráce v Maastrichtské smlouvě. Analyzuje také Prohlášení o rozvojové politice ES z roku 2000, tzv. Barcelonské závazky, závazky EU v souvislosti s dosahováním tzv. rozvojových cílů tisíciletí, tzv. Evropský konsensus o rozvojové politice a institucionální zajištění rozvojové spolupráce ES.

V kapitole o vztazích rozvojové politiky ES a Velké Británie autorka zmínila vstup Velké Británie do EHS jako jeden z klíčových momentů, který ovlivnil uspořádání vztahů EHS k zemím ACP na základě první dohody z Lomé. Obsáhle se autorka věnuje otázce komplementarity, koordinace a harmonizace mezi donory, zvláště pak mezi ES a členskými státy. Autorka následně analyzuje strategické dokumenty definující priority spolupráce DFID a ES. Značnou pozornost autorka věnuje britskému příspěvku k financování rozvojové politiky ES, zvláště pak pokud jde o postoj britské vlády k začlenění EDF do rozpočtu. Obsáhle se autorka zabývá britskou pozicí k otázce koherence mezi rozvojovou politikou a společnou zemědělskou politikou a obchodní politikou. Závěrem autorka rozebírá průběh britského předsednictví v roce 1998 a 2005 a konstatuje, že v roce 2005 britská vláda kladla během předsednictví značný důraz na rozvojovou spolupráci a dosáhla řady úspěchů (Strategie pro Afriku, Evropský konsensus).

Hlavní připomínky

- Naprosto lze souhlasit se závěrem, že „europeizace britské rozvojové politiky se neprojevuje v tom, že by VB byla nucena přejímat právní normy EU“ (s. 97-8). Následující věta, že „ovlivnění evropskou integrací bychom mohli spatřovat spíše v tom, že v rámci své RP se VB věnuje ovlivnění RP ES“ (s. 98), již ovšem musí vycházet z jiné definice europeizace, než která byla uvedena v úvodu práce (na s. 3 autorka v definici procesu europeizace cituje: „Na úrovni členských států EU se europeizace projevuje přizpůsobováním se vnitrostátní polity, politics a policy změnám, které diktuje EU. Souvisejícími procesy jsou implementace evropských politik a jejich evaluace, změny strategie a taktiky politických aktérů, institucionální

„inženýrství“ plynoucí přímo, či nepřímo z požadavků EU a nutnosti adaptace na změny v procesu integrace. Na legislativní úrovni spočívá proces europeizace v přejímání právních norem EU – *acquis communautaire*.“) Vydávat ovlivňování politiky ES za europeizaci národní politiky je podle mého názoru chybné a v případě britské rozvojové spolupráce tak lze europeizaci chápat jako naprosto marginální fenomén. Tvrzení, že „britská rozvojová politika vykazuje rysy multi-level governance“ (s. 93) je tedy nesprávné, pokud by bylo vztaženo na celek britské rozvojové spolupráce. Pravdivé je pouze v případě multilaterální spolupráce, tj. spolupráce realizované prostřednictvím mezinárodních organizací, včetně (ale nikoli pouze) ES. V případě bilaterální rozvojové spolupráce Velké Británie je ovlivňování ze strany EU zanedbatelné, opačný vztah, tj. ovlivňování rozvojové spolupráce ES Velkou Británií je nepoměrně významnější.

- Rozčlenění práce do prezentace rozvojové spolupráce Velké Británie, rozvojové spolupráce ES a vztahu Velké Británie k rozvojové spolupráci ES je logické. Tato struktura práce nicméně není dodržována. V podkapitole 2. 4. „Role britského ministerstva pro mezinárodní rozvoj“ (s. 17-8) jsou již například uváděny body týkající se vztahů ES a Velké Británie. Naopak v kapitole věnované vztahu Velké Británie a rozvojové spolupráce ES jsou rozsáhlé pasáže popisující a vykládající rozvojovou spolupráci ES (instituce na s. 47-8, reforma řízení vnějšího působení ES a její cíle na s. 50, rozdíly mezi EDF a rozpočtem EU na s. 51, otázka koherence zemědělské a rozvojové politiky na s. 58-61 apod.).
- Podkapitola 2.5. „Vztahy Velké Británie a Commonwealthu“ (s. 18-21) je z větší části k tématu práce naprosto nerelevantní, vhodné by bylo kapitolu výrazně zkrátit a omezit se na relevantní pasáže.
- Oddělování vztahů mezi Velkou Británií a Evropskou komisí a Velkou Británií a Radou EU je zavádějící. V pasáži o spolupráci s Evropskou komisí autorka píše o spolupráci na přípravě dokumentů apod. (s. 46), tato spolupráce je ale realizována prostřednictvím výborů, které připravují podklady pro jednání Rady. Věta: „Spolupráce s Radou EU ale neprobíhá pouze na úrovni byrokracie, jako v případě Evropské komise, ale i tím, že rozhodování v Radě EU se účastní britští zástupci“ (s. 49) je zavádějící. Rozhodování britských ministrů v rámci Rady EU předchází práce britských zástupců „na úrovni byrokracie“ ve výborech a pracovních skupinách, přičemž většinou se rozdílná stanoviska národních vlád a Komise podaří sblížit již na těchto „nižších“ úrovních a na úrovni ministrů/hlav států a vlád jsou pak řešeny jen ty nejzávažnější rozpory.

Další připomínky

- Autorka na s. 2 uvádí výraz: „státy reprezentované Radou ministrů.“ Správně by mělo být uvedeno: „Radou EU.“
- Rozdělení oficiální rozvojové pomoci (ODA) a oficiální pomoci (OA), které autorka na s. 6 uvádí, bylo v roce 2006 překonáno. Od roku 2006 je již pouze jeden seznam příjemců pomoci, zahrnující např. i Ukrajinu a Bělorusko.
- Na s. 8 autorka uvádí, že „Oxfam International je konfederace 12 rozvojových agentur.“ Běžně se rozvojovou agenturou rozumí státní orgán odpovědný za

implementaci rozvojové spolupráce (např. GTZ, CTB, LuxDevelopment, SIDA, CIDA, ADA apod.), vhodnější by tedy bylo uvést, že „Oxfam International je konfederace 12 právně samostatných nevládních organizací.“

- Tvrzení, že „Concord je konfederace evropských nevládních organizací pro pomoc a rozvoj“ (s. 8) není zcela přesné. Concord je zastřešující organizací zastřešujících organizací (národních platforem) nevládních organizací.
- Podpora Itálie asociaci zámořských zemí a území nebyla zdaleka stejně silná jako podpora ze strany Francie a Belgie (s. 22).
- Výraz „Chtělo všech 18 nově vzniklých států, s výjimkou Guiney, dále pokračovat...“ není zcela jasný. Nově vzniklých států bylo 19, z nichž však chtělo pokračovat pouze 18, bez Guiney.
- Výraz „riskují odebrání finanční pomoci“ (s. 23) by bylo vhodné nahradit termínem „riskují zastavení/pozastavení finanční pomoci.“ Termín „odebrání“ lze vykládat i tak, že by se jednalo o vymáhání již poskytnuté pomoci nazpět.
- Konstatování autorky, že „smlouva z Cotonou změnila systém obchodních preferencí“ (s. 26) není zcela přesné, smlouva z Cotonou pouze zahájila proces transformace, který by měl být dokončen až v roce 2008.
- Tvrzení autorky, že „do 80 let ... byli (sic!) členské státy zapojeni (sic!) převážně pouze v pětiletých intervalech“ není přesné, členské státy se podílely pravidelně na práci institucí ACP-EU (Rada ACP-EU, Výbor ACP-EU atd.).
- Autorka na s. 31 používá výraz: „Rada ministrů.“ Správně by mělo být uvedeno: „Rada EU.“
- Paralelní kompetence ES a členských států v oblasti rozvojové spolupráce nebyly uplatňovány až od roku 1992, jak autorka na s. 31 tvrdí, ale již od vzniku EHS v roce 1958, kdy EHS začalo realizovat aktivity v oblasti rozvojové spolupráci s EAMA a členské státy pokračovaly ve svých bilaterálních programech rozvojové pomoci.
- Smlouva o založení Evropského společenství nerozděluje kompetence mezi členské státy a ES, jak autorka tvrdí na s. 31, pouze stanovuje princip, že aktivity ES v oblasti rozvojové spolupráce jsou komplementární k aktivitám členských států. Kompetence členských států při realizaci jejich bilaterálních programů rozvojové spolupráce vůbec neřeší.
- V době vstupu Velké Británie do EHS již nebylo asociováno 18 EAMA, jak autorka tvrdí na s. 32, ale 19 (v roce 1972 přistoupil k 2. dohodě z Yaoundé Mauritius).
- Tvrzení „Pokud bude dále růst tlak na zvýšení sousedské a stabilizační politiky, bude pravděpodobně tento nárůst na úkor rozvojové politiky“ (s. 84) je zavádějící. Pomoc všem státům spadajícím pod nástroj Evropského sousedství a partnerství (ENPI) kromě Ruska a Izraele, stejně tak jako prostředky alokované přes nástroj pro stabilitu jsou vykazovatelné jako oficiální rozvojová pomoc (ODA), takže přesnější by bylo „na úkor nejméně rozvinutých zemí/ Afriky“ apod.

Připomínky k jazykovému projevu, stylistice a překlepům

- Autorka neovládá pravidla pro psaní velkých písmen, píše tak např.: „Evropské Unii“ (s. 2), „Evropského Společenství“ (s. 3), „Východní Evropa“ (s. 23), „Evropská

Komise“ (s. 26, 30, 36, 38), „Evropský Parlament“ (s. 31), „Světová Banka“ (s. 40), „Evropská Unie“ (s. 40, 42), „Evropská Rada“ (s. 42), „Sněmovna Lordů“ (s. 46).

- Na s. 3 uvádí výraz „commuautaire“ místo vhodnějšího „communautaire.“
- Na s. 5 uvádí výraz „mimovládní organizace“ místo vhodnějšího „nevládní.“
- Na s. 14 uvádí výraz „překlenující cíl“ místo vhodnějšího „hlavní cíl.“
- Na s. 22 uvádí výraz „výjimkou“ místo vhodnějšího „výjimkou.“
- Na s. 22 uvádí výraz „Yaoudé“ místo vhodnějšího „Yaoundé .“
- Na s. 28 a 81 uvádí výraz „odvázání pomoci“ místo vhodnějšího „nevázání pomoci .“
- Na s. 29 a 37 uvádí výraz „konzensus“ místo vhodnějšího „konsensus.“
- Na s. 30 uvádí výraz „zvláštním“ místo vhodnějšího „zvláštním.“
- Pro rok 1975 nelze hovořit o EU cukerném režimu, ale EHS cukerném režimu (s. 33).
- Na s. 38 autorka uvádí nevhodný výraz „inkonzistence.“
- Na s. 42 uvádí výraz „institutionální“ místo vhodnějšího „institucionální .“
- Na s. 77 uvádí výraz „Honkong“ místo vhodnějšího „Hongkong .“
- Na s. 83 uvádí výraz „Summit v Cairo“ místo vhodnějšího „Káhirský summit.“
- Překlad výrazu „International Finance Facility“ jako „Mezinárodní finanční systém“ (s. 90) je zavádějící.

Celkově práci hodnotím jako **v ý b o r n o u .**

PhDr. Petr Jelínek